

РОЗВИТОК ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТИ У БОЛГАРІЇ (КІНЕЦЬ ХХ СТ.)

Актуальність питання збереження здоров'я в сучасному суспільстві обумовлена стрімким розвитком цивілізації і є предметом дослідження багатьох науковців світу. Зміцнення здоров'я людини, розглядається вченими, як складний і систематичний соціально-екологічний підхід до одночасних змін в індивідуальній поведінці і способі життя, та факторів навколишнього середовища, що впливають на здоров'я. Ці досягнення відображаються в основних документах Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) та нормативно-правових актах на рівні держав.

В преамбулі Статуту ВООЗ говориться, що здоров'я – це не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів, а стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя. Проте повне фізичне і душевне благополуччя може визначати лише ідеальне здоров'я, яке практично не фіксується спеціалістами.

Основними елементами нормативно-правової бази, що визначають правила та функції болгарської середньої освіти є державні освітні розвідки, які визначають, завдання учасників навчально-виховного процесу. Вони є юридичними документами, що забезпечують теоретичне підґрунтя здоров'язбережувальної освіти у Болгарії.

Проаналізувавши основні нормативно-правові документи Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти і науки Болгарії, можна виокремити основні етапи становлення здоров'язбережувальної освіти країни.

Тож з'ясувалося, що:

- до середини 80-х років велася лише роз'яснювальна робота з питань здоров'я населення;

- з 1987 року по 1991 рік – з'являється перша здоров'язбережувальна програма, спрямована на розвиток знань, умінь і навичок, що життєво необхідні для здорового способу життя населення Болгарії;

- з 1992 року – активно починає розвиватися та впроваджуватися здоров'язбережувальна освіта в школах Болгарії;

- у 1994 році – презентована «Національна мережа шкіл зміцнення здоров'я» в рамках міжнародного проекту «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» (ЄМШСЗ). Школа «П. Р. Славейкова» м. Велико Терново однією з перших закладів освіти Болгарії приєдналась до участі в проекті [2, с. 48].

- у 1995-1996 роках – здоровий спосіб життя стає одним з пріоритетів Міністерства освіти, науки і техніки Болгарії (МОНТ): Національна стратегія в галузі охорони здоров'я «Здоров'я для Болгарії» (1995); створення Програми здоров'язбережувальної освіти Болгарської асоціації «Школа і здоров'я» (1996 р.), в рамках Європейської програми ВООЗ по створенню «Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю» (ЄМШСЗ); застосування Програми в школах, зміцнення здоров'я школярів.

- з 1998 року в рамках програми «PHARE» Європейського союзу здійснюється «Реформа охорони здоров'я Болгарії». Ця реформа передбачає, створення в сучасних умовах, принципово нової системи охорони здоров'я у відповідності із рівнем розвитку країни та потреб населення, в порівнянні з системою охорони здоров'я розвинених європейських країн.

- у 1999 році запроваджена санітарна освіта та освітня реформа у Болгарії з'явилися оздоровчі кабінети в дитячих закладах та школах з метою профілактики та зміцнення здоров'я дітей (*Постанова Міністерства охорони здоров'я Болгарії № 3 від 27 квітня 2000 року*). Виокремлено наступні інтегровані освітні галузі та предмети, що пов'язані із здоров'язбереженням: природничі науки та екологія (навколишній світ, людина і природа, біологія та здоров'я, фізика та астрономія, хімія та охорона навколишнього середовища); **суспільні** науки та громадянська освіта (рідний край, людина і суспільство, історія та культура, географія та економіка); предмети із галузі «Філософія» (психологія та логіка, етика та право, людина і світ) [1, с. 86; 2, с. 156].

На той час відсутність чітко визначеного культурно-освітнього поля в болгарській освіті, практично не вимагало застосування здоров'язбережувальної освіти на рівні школи, її існування було предметом особистої ініціативи та пов'язано з багатьма різними перешкодами. Тому в подальші роки здоров'язбереження населення стало предметом обговорення та аналізу болгарських дослідників, в зв'язку з тим, що воно є необхідною умовою створення розвиненої Європейської держави.

Велика увага, в роботах болгарських учених, приділяється питанню сексуального здоров'я та схильності дітей до шкідливих звичок (вживання алкоголю, паління, наркоманія і токсикоманія), та іншими чинниками, що обумовлені їх впливом на організм дитини. Все це вимагало створення системи цілей та завдань здорового способу життя, що буде зосереджуватись на різних його аспектах: фізичному, психологічному, соціальному та духовному.

Крім того, внаслідок проведених досліджень та отримання результатів впровадження здоров'язбережувальної освіти у Болгарії протягом 90-х років ХХ століття, починаючи з 2000 року, було створено ряд документів, що мали на меті покращити рівень здоров'я населення:

- Національна програма «Діти Болгарії»;
- Національна стратегія та національна програма «Профілактика та боротьба зі СНІД та венеричними захворюваннями»;
- Національна стратегія по боротьбі з наркотиками;
- Національна програма з профілактики, лікування і реабілітації наркоманів у Болгарії;
- Національна програма з охорони репродуктивного здоров'я;
- Національна програма по зниженню куріння та багато інших [4; 5].

Таким чином, проаналізувавши основні нормативні акти в галузі здоров'язбереження у Болгарії, можна зробити висновок, що школа є однією із сприятливих умов для зміцнення здоров'я населення, тому, що це єдиний соціальний інститут, який охоплює повністю молоде покоління Болгарії, надає великі можливості дітям для зміцнення власного здоров'я, є найбільш ефективним засобом попередження шкідливих звичок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Младенова Силвия Здравно образование [Монография] / Силвия Младенова. – София, 2009. – 120с.
2. Проданов Г.Й. Формиране на здравословен стил на живот у ученици от 3 – 4 клас : дис. ... за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по научна специалност 05.07.01. / Проданов Георги Йорданов. – София., 2003. – 207 с.
3. <http://www.mh.government.bg/> – офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я Болгарії.
4. <http://www.mon.bg> – офіційний сайт Міністерства освіти і науки Болгарії